

РЕПУБЛИКА СРПСКА

В Л А Д А

КАБИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА

Трг Републике Српске 1, Бања Лука, тел: 051/339-103, факс: 051/339-119, e-mail:kabinet@vladars.net

Број:04.1.581/25

Датум: 28.04.2025. године

Његова екселенција М. Jégôme Bonnafont
Предсједавајући Савјета безбједности УН
Стална мисија Француске при Уједињеним нацијама
245 East, 47th Street - 44th floor
New York, NY, 10017

Поштовани амбасадоре,

Са циљем да помогне Савјету безбједности у предстојећој сједници о Босни и Херцеговини (БиХ), Република Српска, један од два аутономна ентитета који чине Босну и Херцеговину и као страна потписница међународних уговора који чине Општи оквирни споразум о миру у Босни и Херцеговини доставља приложени Тридесет и трећи извјештај Савјету безбједности Уједињених нација.

У првом дијелу извјештаја истиче се снажна подршка Републике Српске Дејтонском споразуму, поштовању суверенитета и територијалног интегритета БиХ и њена непоколебљива посвећеност миру. Подршка Дејтону такође значи да Република Српска одбацује могућност да БиХ управља неизабрани странац без икакве одговорности, што представља очигледно кршење јасних одредби Дејтонског споразума, демократског уставног поретка БиХ и суверенитета земље. У другом дијелу Извјештаја даје се анализа актуелне кризе у Босни и Херцеговини - аутократске владавине њемачког бирократе по имену Кристијан Шмит, који управља БиХ одлукама, неограниченим овлашћењима, противправно узурпирајући надлежности демократских законодавних институција БиХ. У трећем дијелу Извјештаја прецизира се како Канцеларија високог представника (ОХР) подрива уставни поредак БиХ успостављен Дејтонским споразумом и доприноси дестабилизацији земље. У четвртном дијелу говори се о Шмитовој дестабилишућој владавини и објашњава зашто његово присвајање функције високог представника представља изругивање праву. У петом дијелу овог извјештаја наводи се да су институције власти Републике Српске, као одговор на Шмитов покушај да смјени и затвори предсједника Додика, покренуле процес враћања неуставно одузетих ентитетских надлежности. У шестом дијелу Извјештаја истиче се трајна опредијељеност Републике Српске за европски пут БиХ. У седмом дијелу Извјештаја објашњава се да водеће бошњачке политичке странке у БиХ помажу ОХР-у у подривању федералног и консоцијативног уставног уређења БиХ, док у осмом дијелу наводимо разлоге из којих је федерална консоцијативна структура БиХ битна за европску безбједност.

Упркос актуелним тензијама, Република Српска вјерује да БиХ и даље има шансу да успије, уколико сви актери, и у БиХ и ван ње, буду поштовали Дејтонски споразум. Република Српска је спремна да учествује у озбиљним разговорима усмјереним на превазилажење политичке кризе у БиХ и обнову напретка на путу ка чланству у ЕУ. Апелује на партнере БиХ у међународној заједници да подрже Дејтонски споразум и подстакну дијалог као средство рјешавања актуелне кризе.

Молимо да овај акт и приложени Извјештај доставите чланицама Савјета безбједности. Уколико Вама или чланицама Савјета безбједности буду потребне додатне информације или уколико будете имали питања у вези са садржајем Извјештаја, биће нам задовољство да Вам их доставимо.

С поштовањем,

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ

Радован Вишковић

**Тридесет и трећи извјештај Републике Српске Савјету
безбједности Уједињених нација**

Април 2025.

Тридесет и трећи извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Садржај

I.	Република Српска чврсто подржава Дејтонски споразум и уставни поредак БиХ.....	5
II.	Узрок политичке кризе у БиХ јесте напад Кристијана Шмита на уставни поредак БиХ и његов скандалозни покушај рушења демократије у Републици Српској	6
III.	Канцеларија високог представника (ОХР) неуставно трансформише и деформише БиХ у односу на оно што је предвиђено Дејтонским споразумом	8
A.	Владавина ОХР-а у БиХ путем одлука представља незаконит и деструктиван напад на уставни поредак БиХ и владавину права.....	8
B.	Високи представници су радикално и агресивно подривали уставну структуру БиХ.....	10
C.	ОХР је инструментализовао институције правосуђа против уставног поретка БиХ и свих који га бране	11
D.	ОХР, који је већ годинама извор дестабилизације, мора бити затворен.....	14
IV.	Шмитова противправна и дестабилизујућа владавина	15
A.	Шмитово непромишљено несналажење нарочито је штетно за БиХ, а Република Српска с правом не прихвата да се његове незаконите одлуке сматрају законом.....	16
B.	Шмитова тврдња да је високи представник представља изругивање владавини права.....	18
V.	Република Српска дјелује у циљу очувања Дејтонског споразума.....	20
VI.	Република Српска је определијелена за пут БиХ у Европску унију	21
VII.	Бошњачке политичке странке одбијају да поштују Дејтонски споразум и одбацују унутрашњи дијалог, игноришући ставове Савјета безбједности.....	22
VIII.	Федерална и консоцијативна структура Босне и Херцеговине од суштинског је значаја за европску безбједност	23
IX.	Закључак.....	25

Тридесет и трећи извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Кратак преглед

Република Српска, као страна уговорâ који чине Дејтонски мировини споразум из 1995. године и један од два аутономна ентитета који чине Босну и Херцеговину (БиХ), доставља овај тридесет и трећи извјештај Савјету безбједности Уједињених нација. Чланице Савјета безбједности су у марту ове године једногласно издале саопштење у ком истичу своју подршку Дејтонском споразуму те позвале на „искрен, отворен и конструктиван дијалог у циљу очувања јединства и политичке стабилности земље“. Република Српска у потпуности поздравља садржај овог саопштења и у наредним мјесецима ће предано радити на његовој реализацији.

Република Српска чврсто подржава Дејтонски споразум, укључујући и уставни поредак БиХ. Дејтонски споразум успоставио је демократску уставну структуру, која је конципирана тако да сваком од три раније зарађена конститутивна народа у БиХ – Бошњацима претежно муслиманима, Србима претежно православним хришћанима и Хрватима претежно римокатолицима – улије повјерење да неће пасти под доминацију једног или више других народа. То је постигнуто тиме што су Уставом све надлежности, осим неколико тачно наведених, дао ентитетима и увео консоцијативне механизме, као што је трочлано Предсједништво, којима се штите интереси свих конститутивних народа понаособ.

Чврста подршка Републике Српске Дејтонском споразуму значи да Република Српска у потпуности поштује суверенитет и територијални интегритет БиХ и да нема план за отцјепљење. То такође значи да Република Српска инсистира на стриктном поштовању Устава БиХ онако како је написан, као и да у потпуности одбацује да БиХ буде под влашћу страног аутократе. Изнад свега, подршка Републике Српске Дејтону значи њену непоколебљиву предидијељеност за мир. Република Српска је спремна да са партнерима уђе у озбиљне разговоре ради окончања политичке кризе у БиХ и осигурања успјешне будућности земље.

Узрок политичке кризе у БиХ јесте напад Кристијана Шмита на уставни поредак БиХ и његов скандалозни покушај рушења демократије у Републици Српској. Несмотрени, аутократски настројени њемачки бирократа Кристијан Шмит управља БиХ путем декрета, уз неограничену моћ. Ова владавина личним одлукама представља шокантно кршење демократског устава БиХ и флагрантно нарушавање грађанских и политичких права грађана БиХ.

Будући да Шмит никада није именован од стране Савјета безбједности Уједињених нација, он није легитиман чак ни када се гледа формално; међутим, чак и да јесте, ни Дејтонски споразум нити било који други извор права високом представнику не даје овлашћење да

издаје декрете обавезујуће за грађане БиХ. Шмитови декрети не подлијежу преиспитивању ни пред једним судом - ни домаћим ни страним. Не одговора ником. Донио је бројне одлуке које су изазвале дестабилизацију, али је најнечувенија она којом уводи кривично дјело непоштовања његових одлука.

Под његовим притиском, Тужилаштво БиХ подигло је оптужницу против демократски изабраног предсједника Републике Српске Милорада Додика због наводног кршења Шмитовог кривичног декрета, а након монтираног суђења, предсједнику Додику изречена је првостепена казна затвора у трајању од једне године и забрана обављања јавних функција у трајању од шест година. Партнери БиХ из међународне заједнице треба да осуде Шмитова настојања да склони и затвори предсједника Додика, што представља флагрантно кршење владавине права и уставног поретка БиХ.

Канцеларија високог представника (ОХР) неуставно трансформише и деформише БиХ у односу на оно што је предвиђено Дејтонским споразумом. ОХР радикално подрива дејтонски уставни поредак БиХ и дестабилизује земљу. Апсолутно ништа у Дејтонском споразуму нити у било ком другом извору права не даје високом представнику овлашћење да доноси обавезујуће одлуке за БиХ. Анекс 10. Дејтонског споразума, као једини извор законитог мандата високог представника, строго ограничава његову улогу на активности као што су праћење и посредовање. Ипак, један за другим, високи представници су БиХ владали као апсолутни диктатори, наметнувши на стотине закона, уставних амандмана и противправних санкција.

С времена на вријеме чују се тврдње да је високом представнику Савјет за спровођење мира (ПИК) дао деспотска „бонска овлашћења“. Међутим, ПИК је само неформална група држава и организација која нема никакво правно овлашћење, а камоли да високом представнику да моћ аутократе. Уосталом, чак ни сам ПИК никада није тврдио да високом представнику даје нова овлашћења, већ је само „поздравио намјеру“ високог представника да доноси одређене обавезујуће одлуке. Све академске анализе тврдњи о наводним диктаторским овлашћењима високог представника дошле су до закључка да су та овлашћења незаконита, а чак су и бивши високи представници то потврдили.

Устав БиХ изричито даје све функције и овлашћења ентитетима, осим оних надлежности које су „изричито повјерене“ институцијама БиХ. Међутим, посредством наметнутих одлука и политичке присиле, високи представници су централизовали управљање, уз грубо нарушавање ове јасне уставне одредбе. Високи представници формирали су очигледно неуставне институције правосуђа, као што су Суд БиХ и Тужилаштво БиХ, које су инструментализоване против званичника који су се усудили да доведу у питање моћ ОХР-а. Чак и Уставни суд БиХ, под доминацијом страних судија и уз уплитање ОХР-а, показује потпуну сервилност према ОХР-у: поуздано потврђује његове одлуке и подржава неуставну централизацију БиХ. Резултат владавине високих представника је извитоперена политичка

култура и учестале политичке кризе. Чак и бивши високи представници позивају на окончање незаконите, диктаторске владавине високог представника.

Шмитова владавина обиљежена безакоњем и дестабилизацијом има посебно је штетна и репресивна. Без икаквог дипломатског искуства и са шароликом политичком каријером иза себе, Шмит је потпуно неквалификован да у својим рукама држи судбину цијеле једне државе. Он је контроверзна личност чак и у својој матичној земљи, дијелом због јавно исказаних симпатија према „херојима“ нацистичке ере. Од тренутка када је противправно наметнут Босни и Херцеговини, супротно Дејтонском споразуму, Шмит својим непромишљеним одлукама изазива кризу једну за другом.

Његов најновији напад на демократију у БиХ огледа се у отворено незаконитом покушају да уништи двије владајуће странке у Републици Српској Српске ускраћивањем финансирања. Ова одлука представљала би флагрантан напад на уставни поредак БиХ чак и да ју је донијела Парламентарна скупштина БиХ. Давно је дошло вријеме да чланице Савјета безбједности осуде овакве чинове огољене тираније. Непостојање легитимитета и неограничена злоупотреба овлашћења флагрантно крше управо Дејтонски споразум на који се позива. Ако ће се Дејтонски споразум поштовати — да би уопште био релевантан — онда га мора поштовати и функција високог представника: високи представник не може грубо злоупотребљавати прописани мандат и мора бити правилно именован од стране Савјета безбједности да би уопште имао било какав легитимитет.

Република Српска дјелује у циљу очувања Дејтонског споразума. Институције власти Републике Српске су, као одговор на Шмитов покушај да смијени и затвори предсједника Додика, покренуле процес враћања неуставно одузетих ентитетских надлежности. Република Српска само тражи да јој се врате надлежности које јој према изричитом тексту Устава БиХ несумњиво припадају. Враћање надлежности у складу са Уставом БиХ ни на који начин не доводи у питање суверенитет, територијални интегритет или уставни поредак Босне и Херцеговине. Напротив, афирмише и штити јасне одредбе Устава БиХ. Република Српска се да ће криза у БиХ ускоро бити ријешена уз подршку партнера Босне и Херцеговине из међународне заједнице.

Република Српска је опредељена за пут БиХ у Европску унију. Република Српска остаје опредељена за пут БиХ ка чланству у ЕУ. Тај пут је, нажалост, тренутно блокиран због репресивног присуства ОХР-а. Европска комисија је јасно навела да је „супервизија“ БиХ од стране ОХР-а неспојива са суверенитетом БиХ, „а тиме и са чланством у ЕУ“. Поред тога, и бивши високи представници говоре да ОХР подрива европске интеграције ЕУ. Препрека европском путу БиХ је и континуирано присуство страних судија у Уставном суду БиХ и највећа бошњачка странка у БиХ, која опструише усвајање Реформског програма неопходног за повлачење средстава у оквиру Плана раста Европске уније за Западни Балкан.

Бошњачке политичке странке одбијају да поштују Дејтонски споразум и одбацују унутрашњи дијалог, игноришући ставове Савјета безбједности. БиХ може успјети само уколико водеће бошњачке странке почну да поштују федералну и консоцијативну структуру земље. Нажалост, бошњачке странке годинама су помагале високим представницима у подривању уставног поретка БиХ и то настављају да чине и данас. Са ентузијазмом сарађују са ОХР-ом и Уставним судом БиХ на процесу централизације БиХ, супротно њеној уставној структури. Уз то, бошњачке странке континуирано показују непоштовање механизма подјеле власти прописаних Уставом. На примјер, иако Устав БиХ спољну политику повјерава искључиво трочланом Предсједништву БиХ као колективном органу састављеном од три члана, бошњачки министар спољних послова води самосталну спољну политику у само интересу Бошњака. За жаљење је што бошњачке странке одбијају позиве лидера Републике Српске на разговор у циљу рјешавања актуелне политичке кризе у БиХ. Уколико бошњачке странке желе да БиХ успије, морају почети да поштују уставну структуру БиХ и започети искрен и конструктиван дијалог са Републиком Српском, у складу са недавним саопштењем Савјета безбједности.

Федерална и консоцијативна структура Босне и Херцеговине од суштинског је значаја за европску безбједност. Уставна структура Босне и Херцеговине од суштинског је значаја за европску безбједност, јер расподјела власти и механизми подјеле моћи онемогућавају потпуну доминацију исламизма, који представља значајно присуство у бошњачкој политици. У складу са федералном структуром БиХ, Република Српска остварује блиску сарадњу са европским и америчким безбједносним агенцијама те изражава наду да ће нова администрација Сједињених Америчких Држава преиспитати контрапродуктивне политике претходне администрације у вези са БиХ.

Упркос садашњим тензијама, Република Српска вјерује да БиХ и даље има шансу да успије уколико сви актери, и у БиХ и ван ње, буду поштовали Дејтонски споразум. Република Српска је спремна да учествује у озбиљним разговорима усмјереним на превазилажење политичке кризе у БиХ и обнову напретка на путу ка чланству у ЕУ. Апелује на партнере БиХ у међународној заједници да подрже Дејтонски споразум и подстакну дијалог као средство рјешавања актуелне кризе.

I. Република Српска чврсто подржава Дејтонски споразум и уставни поредак БиХ

1. Дејтонски споразум из 1995. године окончао је рат у БиХ и успоставио демократску уставну структуру, која је постављена тако да сваком од три раније зарађена конститутивна народа у БиХ – Бошњацима претежно муслиманима, Србима претежно православним хришћанима и Хрватима претежно римокатолицима – улије повјерење да неће пасти под доминацију једног или више других народа.

2. Током рата у БиХ, Бошњаци су настојали да успоставе централизовану државу без ентитета и механизма заштите конститутивних народа, а Срби су се борили за независност. Дејтонски компромис, иако није у потпуности испунио тежње ниједног народа, ипак је успоставио – путем Анекса IV, којим је утврђен Устав БиХ – федералну и консоцијативну структуру која је омогућила одржив мир и функционалну заједницу три народа, међу којима и даље постоји дубоко узајамно неповјерење. Устав је то постигао тако што је све надлежности, осим неколико тачно наведених, дао ентитетима и увео консоцијативне механизме, као што је трочлано Предсједништво, којима се штите интереси свих конститутивних народа понаособ.

3. У деценијама након потписивања Дејтонског споразума до данас, узастопни високи представници, уз подршку бошњачких политичких странака, водили су континуирану кампању са циљем рушења дејтонског компромиса и остварења бошњачког ратног циља - унитарне државе под доминацијом Бошњака, којом се управља из Сарајева. Да би постигли ове циљеве, високи представници су, без икаквог правног основа и супротно најосновнијим принципима међународног права, одбацили демократски уставни поредак БиХ и државом управљали путем аутократских одлука, без икакве контроле. Институције правосуђа у БиХ, које би требало да буду чувари владавине права, налазе се под утицајем спољних актера и упорно игноришу очигледну неуставност владавине одлукама и централизацију надлежности у Сарајеву.

4. Република Српска наставља да подржава Дејтонски споразум и инсистира на досљедној примјени његовог изворног текста. То укључује и подршку суверенитету и територијалном интегритету БиХ, као и Устав БиХ. Република Српска апсолутно нема план за отцјепљење од БиХ. Само тражи да врати надлежности које јој по јасним одредбама Устава БиХ припадају, те с правом захтијева да и други актери у БиХ, као и стране владе, поштују међународне обавезе из Дејтонског споразума и дјелују у правцу његове имплементације.

5. Континуирана подршка Републике Српске Дејтонском споразуму односи се и на њену непоколебљиву определијељеност да се сви политички проблеми у Босни и Херцеговини рјешавају искључиво мирним путем. Република Српска и њено руководство

одлучно позивају на мир и искључују сваку употребу насиља. Република Српска такође блиско сарађује са мисијом Европске уније ЕУФОР Алтеа у БиХ и чак подржава повећање броја припадника ових снага како би се грађанима БиХ пружио додатно увјерење да мир у земљи неће бити угрожен.

6. Република Српска сматра да се актуелна политичка криза у БиХ може ријешити једино путем разговора, у доброј вјери, између водећих политичких представника сва три конститутивна народа, при чему темељ преговора мора бити прихватање Дејтонског споразума, укључујући Устав БиХ. Република Српска је спремна да такав разговор почне одмах и без одлагања и поздравља помоћ партнера БиХ из међународне заједнице да до њега и дође.

II. Узрок политичке кризе у БиХ јесте напад Кристијана Шмита на уставни поредак БиХ и његов скандалозни покушај рушења демократије у Републици Српској

7. БиХ се данас налази у дубокој политичкој кризи због незаконитих и непромишљених поступака пензионисаног њемачког бирократе по имену Кристијан Шмит, који противправно присваја диктаторска овлашћења над БиХ. Круна његовог самовољног дјеловања јесте покушај рушења и хапшења демократски изабраног предсједника Републике Српске Милорада Додика на основу тзв. кривичног „закона” који је лично донио својом одлуком. Шмитови поступци су опасни, провокативни, дестабилишући и потпуно непотребни. Једноставно речено, ријеч је о шокантном нападу на демократију у БиХ и циничном одбацивању владавине права. Његово незаконито присвајање власти представља очигледно кршење принципа садржаних у Повељи Уједињених нација, и свака држава чланица УН која држи до демократије и владавине права требало би да буде запрепаштена и згрожена његовим поступцима. Дозволити му да настави своју погубну владавину у БиХ био би скандал без преседана.

8. Шмит тврди да обавља дужности високог представника, функцију коју су стране потписнице Споразума као свог помоћника и координатора успоставиле Дејтонским споразумом из 1995. године којим је окончан рат у БиХ 1992-1995. Невјероватно је да Шмит тврди да као високи представник има овлашћење да своју вољу преточи у закон који има да важи на цијелој територији БиХ, без сагласности страна потписница Анекса 10. и икакве контроле било ког другог органа, било у БиХ или ван ње.

9. Међутим, пошто његово именовање Савјет безбједности УН никада није одобрио, што је нужан услов према одредбама Дејтонског споразума, Шмит није легитиман високи представник и нема никаква овлашћења да дјелује у том својству. Као што је објашњено у дијелу IV(Б) овог извјештаја, Шмита је БиХ наметнула мала, неформална и самопроглашена

група земаља, позната као Управни одбор такозваног „Савјета за имплементацију мира”, која нема никаква правна овлашћења. Али чак и да Шмит јесте легитиман високи представник, апсолутно ништа у Дејтонском споразуму нити у било ком другом извору права не даје му овлашћење да намеће законе или доноси обавезујуће одлуке. Шмитова узурпација законодавне власти представља негирање суверенитета БиХ као чланице УН-а, њеног демократског уставног поретка БиХ и темељних принципа владавине права.

10. Ипак, дрским одбацивањем уставног поретка БиХ и строгих ограничења која Дејтонски споразум поставља функцији коју он тврди да обавља, Шмит је намјерно и више пута подрио Устав БиХ издавши провокативне налоге које проглашава „законима“ обавезујућим за грађане БиХ.

11. Његов најдрастичнији и најнесмотренији репресивни чин је лажни „закон“ који је наметнуо у јулу 2023. године, а којим се прописују затворске казне за званичнике који одбију да његове незаконите одлуке признају као да су их усвојила демократски изабрана законодавна тијела БиХ. Очигледна мета тог новог кривичног „закона“ био је председник Додик, који, као и Народна скупштина и други лидери Републике Српске, упорно одбија да призна Шмитово наводно право да влада БиХ као апсолутни деспот.

12. Као природан одговор на Шмитове противправне и неуставне покушаје да управља БиХ одлукама, Народна скупштина Републике Српске је у јуну 2023. усвојила закон којим се обуставља објављивање таквих незаконитих одлука у Службеном гласнику Републике Српске. Кад га је председник Додик формално прогласио, како га на то обавезује Устав Републике Српске, Тужилаштво БиХ подигло је оптужницу против њега и то на основу Шмитовог диктаторског и неуставног едикта.

13. Председник Додик је потом подвргнут монтираном процесу којим је председавао судија који у вријеме рата био војни судија из редова бошњачке армије. Председник Додик није оптужен за кршење демократски усвојеног кривичног закона, него за непоштовање самовоље некаквог њемачког бирократе. Суђење је било буквално изван оквира права, с обзиром на то да се темељило на наводном кршењу фиктивног „закона“ који никада није усвојен ни у једном дому Парламентарне скупштине БиХ. Упркос томе, Суд и Тужилаштво БиХ, под притиском Шмита и одређених страних амбасада, поступали су као да је тај измишљени кривични „закон“ уредно донесен у складу са Уставом БиХ.

14. Након окончања формалног поступка, судија је прогласио председника Додика кривим за кршење Шмитовог противправног декрета и осудио га на годину дана затвора и шестогодишњу забрану обављања јавних функција. Судска одлука којом је ова пресуда образложена садржи толико правних апсурда да је, без обзира на формалну обланду,

ниједан неутралан и правно упућен посматрач не може сматрати ничим другим до политички мотивисаним показним процесом.

15. Шмитов покушај свргавања председника Додика путем незаконите и неуставне одлуке представља тежак насртај на владавину права и демократију у БиХ. Шмитов покушај да председника Додика пошаље у затвор и поништи слободне и фер изборе за функцију председника у Републици Српској представља флагрантно кршење међународног права, стандарда Европске уније, Дејтонског споразума и вриједности које западне земље тврде да заступају. Јасно је да Шмит покушава да смјени председника Додика, али никада неће моћи да смјени народ Републике Српске који у великој већини подржава његову одбрану Дејтонског споразума и одбацивање Шмитових диктаторских поступака (Политичка странка и шира коалиција коју председник Додик предводи однијеле су убједљиву побједу на општим и локалним изборима у октобру 2024. године). Управо је покушај његовог насилног уклањања додатно ујединио грађане Републике Српске у отпору Шмитовој незаконитој и дестабилишућој диктатури.

16. Након изрицања пресуде против председника Додика, Суд БиХ је издао налог за хапшење председника Додика, председника Владе Републике Српске Радована Вишковића и председника Народне скупштине Републике Српске Ненада Стевандића. Суд је чак упутио захтјев Интерполу за издавање међународне потјернице за тројицом челника Републике Српске. Интерпол је, у складу са својим правилима која забрањују дјеловање политичке природе, оправдано одбио тај захтјев. Поједини бошњачки политичари затражили су и од мисије ЕУФОР да помогне у хапшењу председника Додика, али је Европска унија – слиједећи логику Интерпола и препознајући политичку природу налога за хапшење – овај захтјев мудро одбила. Дана 23. априла, СИПА је покушала, неуспјешно, да ухапси председника Додика у Источном Сарајеву. Било какви даљи покушаји хапшења председника Додика или других званичника из Републике Српске био би опасан потез који би само додатно продубио кризу у БиХ и тако угрозио њену будућност.

III. Канцеларија високог представника (ОХР) неуставно трансформише и деформише БиХ у односу на оно што је предвиђено Дејтонским споразумом

A. Владавина ОХР-а у БиХ путем одлука представља незаконит и деструктиван напад на уставни поредак БиХ и владавину права

17. Покушај ОХР-а да БиХ управља одлукама представља очигледно противправан напад на демократски уставни поредак БиХ. Високи представници су до сада наметнули стотине закона и уставних амандмана. Међутим, Дејтонски споразум, као једини извор законитих овлашћења високог представника, једноставно није могуће разложно тумачити као да високом представнику даје такву диктаторску моћ.

18. Анекс 10. Дејтонског споразума, једини извор законитих овлашћења високог представника, дефинише стриктно ограничен мандат, на основу ког високи представник има овлашћење да учествује у тим активностима и да „прати”, „одржава тијесан контакт са странама”, „помаже”, „учествује на састанцима” и „извјештава”. Мандат високог представника не укључује никакво овлашћење, ни изричито ни конклюдентно, да доноси одлуке које су обавезујуће по владе и грађане БиХ. Метју Периш, стручњак за међународне односе и бивши правник у ОХР-у, пише: „Функције високог представника ограничене су на координацију рада других међународних организација, те праћење и подстицање домаћих званичника да испуне своје дејтонске обавезе”.¹

19. Почевши од 1997. године, високи представник присваја, без икаквог правног образложења, „бонска овлашћења” на основу којих влада и кажњава путем одлука, без икаквог надзора или законског процеса, чиме увелико прекорачава мандат који му је дат Дејтонским споразумом и пренебрегава цјелокупан демократски систем утврђен Уставом БиХ. Бонска овлашћења наводно су утемељена у политичкој изјави Савјета за имплементацију мира (ПИК), неформалне групе без икаквог правног овлашћења, која није никакав орган Дејтонског споразума нити је призната на основу међународног права. Својим саопштењем из Бона ПИК само „поздравља намјеру“ високог представника, не дајући му никакво овлашћење. Ову очигледно незакониту узурпацију суверенитета у БиХ од стране високог представника као такву препознаје и стручна заједница, па чак и поједини бивши високи представници.

20. Високи представник који је први присвојио тзв. бонска овлашћења, Карлос Вестендорп, говорећи о њима признао је: „Морам признати да то и није било баш легално”.² Уз то, бивши предсједник Владе Шведске Калр Билт, који је био први високи представник, недавно је у свом чланку написао: „Правни основ [наводних бонских овлашћења високог представника] крајње је упитан”.³ Бивши британски амбасадор у БиХ Чарлс Крофорд, који је помогао у креирању „бонских овлашћења”, написао је: „Колико ја видим, бонска овлашћења *немају никакав стваран правни основ*. Изродила су се у међународно политичко

¹ Matthew Parish, *A Free City in the Balkans* 86 (2010).

² Адис Мерџановић, *Democracy by Decree, Prospects and Limits of Imposed Consociational Democracy in Bosnia and Herzegovina* (2015), 256.

³ Carl Bildt, *Bosnia to war; to Dayton, and to its slow peace*, *European Council on Foreign Relations*, 28. јануар 2021.

блефирање у игри моћи, коју су високи представници узастопно умотавали у правнички језик да би цијела ствар изгледала импозантно и неизбјежно“.⁴

21. Постоји неколико научних анализа које разматрају могуће правне основе бонских овлашћења, а сва сагласно закључују да су та овлашћења флагрантно незаконита. На примјер, Периш каже: „Тешко је отети се закључку да је степен правне фикције коришћене у креирању бонских овлашћења напросто невјероватан У међународном праву нема оправдања за начин на који је Босна и Херцеговина, готово преко ноћи, претворена у колонију којом заједнички управљају међународне силе”.⁵ Уз то, у детаљној правној анализи бонских овлашћења у Гетингенском журналу међународног права (*Goettingen Journal of International Law*), Тим Бенинг (Tim Banning) закључује: „[Бонска овлашћења] не могу се квалификовати као законом дато овлашћење. Њихово постојање је моћна, али обмањујућа правна фикција”.⁶

22. Ове године, портал на хрватском језику *Поскок* спровео је анкету међу 20 истакнутих европских стручњака из области правне семантике, међународног права и уставног права, са питањем: Да ли такозвана бонска овлашћења дају високом представнику право да доноси законе у Босни и Херцеговини? Одговор је доставило десет стручњака из десет различитих држава чланица Европске уније; *сви до једног* дали су одричан одговор на постављено питање.⁷ За све који су се озбиљно позабавили питањем да ли високи представник уопште има било какво правно овлашћење да доноси законе одлуком, не постоји никаква дилема — одговор је недвосмислено „не“. Заиста, нико ко поштује демократске принципе или владавину права не може тврдити супротно.

В. Високи представници су радикално и агресивно подривали уставну структуру БиХ

23. Високи представници су током година агресивно и темељно подривали уставну структуру БиХ формирањем бројних институција на нивоу БиХ незаконитим одлукама и

⁴ Charles Crawford, *Bosnia: the Bonn Powers Crawl Away to Die*, видјети на адреси: charlescrawford.biz/2011/07/05/bosnia-the-bonn-powers-crawl-away-to-die/ (курзив додат).

⁵ Parish, 91-91.

⁶ Tim Banning, *The ‘Bonn Powers’ of the High Representative in Bosnia Herzegovina: Tracing a Legal Fingert*, *Goettingen Journal of International Law* 6 (2014) 2, 259-302, на 302.

⁷ *Анкетирали смо правне ауторитете с истим питањем: Дају ли Бонске власти право Високом представнику да задире у Законе* Одговор је за сада запањујући!*, *Poskok*, 10. април 2025.

тактиком притиска, и тиме нарушили уставну подјелу надлежности између два ентитета и нивоа БиХ.

24. У Уставу БиХ изричито стоји: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом *изричито дата* институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима“.⁸ Упркос овој јасној уставној изреци, институције на нивоу БиХ данас врше бројне функције и овлашћења која нису изричито, па чак ни конклюдентно, дата институцијама БиХ. Ова противуставна централизација БиХ готово у потпуности је последица незаконитих интервенција високих представника.

25. Устав БиХ, како је наведено у члану III(3)(b), „ставља ван снаге законске одредбе Босне и Херцеговине . . .“. Дакле, све законе који су супротни уставној подјели надлежности, Устав БиХ ставио је ван снаге и имају се сматрати ништавним. Закони који наводно институцијама БиХ дају надлежност у областима које нису „овим уставом изричито дате институцијама БиХ“ нису легитимни закони, него представљају узурпацију. Институције успостављене супротно јасним одредбама Устава БиХ незаконите су и Република Српска није дужна да их призна.

26. Потпуно је орвеловски тврдити да Република Српска дјелује „супротно Дејтону“ зато што тражи да се поштује Устав БиХ који је усаглашен у Дејтону. Напад на Дејтон представљају, у ствари, аутократско наметање на стотине одлука високих представника грађанима БиХ.

С. ОХР је инструментализовао институције правосуђа против уставног поретка БиХ и свих који га бране

27. Један од најупечатљивијих примјера противуставне централизације Босне и Херцеговине од стране ОХР-а јесте успостављање правосудних и органа за спровођење закона на нивоу БиХ. Устав БиХ предвиђа постојање само једне институције правосуђа на нивоу државе: Уставни суд БиХ. Међутим, како је у наставку објашњено, ОХР је, путем одлука и принуде, формирао Суд БиХ, Тужилаштво БиХ и Високи судски и тужилачки савјет БиХ (ВСТС). Након формирања, ОХР је преузео висок степен контроле над њиховим радом.

⁸ Устав БиХ, чл. III(3)(a) (курзив додат).

28. Најочигледнији примјер управо је Суд БиХ. Устав БиХ, како каже Међународна кризна група, „правосудна питања даје ентитетима, осим државног Уставног суда“.⁹ Пренебрегавајући наведено, високи представник Волфганг Петрич 2000. године брзоплето издаје одлуку којом намеће формирање Суда БиХ. У тој одлуци каже да закон „ступа на снагу одмах, на привременој основи, све док га Парламентарна скупштина БиХ не усвоји у истовјетном облику, без измјена и без икаквих услова“.¹⁰

29. Године 2002. Парламентарна скупштина БиХ, по Петричевом директном налогу, усваја Закон о Суду БиХ без икаквих измјена у односу на октроисани. Парламентарна скупштина покорила се захтјевима ОХР-а у вријеме када је ОХР редовно вансудски кажњавао носиоце функција, укључујући разрјешење са функције и забрану рада у јавним институцијама, због непоступања по његовим налозима – чиме је практично истовремено био тужилац, судија и извршилац казне, без икаквог поступка и без права на жалбу.

30. У праву важи аксиом да закон који је усвојен под принудом нема никакву правну ваљаност. У ствари, закон донесен по налогу вануставног актера није ништа легитимнији од закона на који печат стави парламент под контролом диктатора. Принуда коју је ОХР вршио над посланицима Парламентарне скупштине БиХ представља директно кршење члана I(2) Устава БиХ, према ком је БиХ „демократска држава која функционише у складу са владавином права и путем слободних и демократских избора“.¹¹ Усвајање закона путем налога високог представника или под притиском ОХР-а такође представља кршење основних права грађана БиХ загарантована међународним правом, укључујући Протокол бр. 1 уз Европску конвенцију о људским правима¹² и Међународни пакт о грађанским и политичким правима (ICCPR),¹³ који имају директну примјену према Уставу БиХ.¹⁴

⁹ International Crisis Group, *Bosnia's Future*, 10. јули 2014, стр. ii. 27.

¹⁰ Канцеларија високог представника, Одлука о успостављању Државног суда БиХ, 12 Nov. 2000.

¹¹ *Budjetti Morrissey v. State*, 951 P. 2d 911, 916 (Colo. Sup. Ct. 1998) (“Оваква принуда над законодавцем сама по себи је у супротности са чланом IV, став 4. (Клауза о гаранцији), који свакој држави гарантује републикански облик владавине”) (фуснота изостављена).

¹² Протокол број 1, Европска конвенција о људским правима, чл. 3.

¹³ Међународни пакт о грађанским и политичким правима, чл. 25.

¹⁴ Устав БиХ, чл. II(4) и (7), Анекс I.

31. Но, чак и ако би се прихватило да је Закон о Суду БиХ формално усвојен, он је и даље очигледно противустанован, јер само постојање Суда БиХ представља нарушавање уставне подјеле надлежности између ентитета и институција БиХ.

32. Међу институцијама правосуђа које су наметнуте БиХ путем одлука уз присилу уз грубо кршење устава БиХ су Тужилаштво БиХ и Високи судски и тужилачки савјет (ВСТС). И овдје је потребно поновити да у Уставу БиХ стоји: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом *изричито дата* институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима“.¹⁵ Тужилаштво БиХ је очигледно противуставно будући да Устав институцијама БиХ не даје, ни изричито ни конклюдентно, надлежност за кривично гоњење. Слично томе, ВСТС, као централизовано тијело за именовање и дисциплинско гоњење судија и тужилаца, неупитно је неуставно зато што Устав, ни изричито ни конклюдентно, не даје институцијама БиХ никакву улогу у погледу именовања и дисциплинског гоњења судија и тужилаца.

33. Након неуставног формирања наведених институција правосуђа, ОХР преузима висок степен контроле над њиховим радом. Посебну пажњу завређује то што ОХР под Шмитовом палицом инструментализује правосуђе против предсједника Додика зато што одбацује Шмитово противправно преузимање неограничене власти. Шмит је извршио притисак на Тужилаштво БиХ да хитно покрене поступак против предсједника Додика због новоуведеног кривичног дјела, а затим је извршио притисак на Суд да донесе осуђујућу пресуду у најкраћем року. Тужилаштво и Суд поступили су у складу са налозима ОХР-а и то неубичајено брзо с обзиром да се ради о институцијама које су иначе познате по спорости у раду.

34. Једина институција правосуђа на нивоу БиХ коју Устав БиХ изричито предвиђа - Уставни суд БиХ - такође је већ годинама под контролом ОХР-а. Како је објашњено у прилогу уз овај извјештај, ОХР користи Уставни суд, ослањајући се на пресудне гласове страних судија, да са своје стране радикално подрије уставни поредак у БиХ. Већина у Уставном суду инструментализована је да се ентитетима одузму уставом загарантоване надлежности, у настојању да се сведу на пуку форму без суштине.

35. Судијска већина у Уставном суду потпуно је потчињена ОХР-у. Један бивши судија Уставног суда признао је да постоји „прећутан договор између Суда и високог представника

¹⁵ Устав БиХ, чл. III(3)(а) (курзив додат).

да Суд . . . увијек потврђује меритум његових закона . . .”¹⁶. Контрола коју ОХР има над Уставним судом иде толико далеко да је, у случају када је Суд једном донио одлуку која се није допала високом представнику, он ту одлуку поништио и донио одлуку којом забрањује било какво поступање пред Уставним судом или било којим другим судом које „на било који начин оспорава било коју одлуку високог представника”.¹⁷

36. У запањујућем одступању од своје одговорности да штити демократски уставни поредак БиХ, Уставни суд је на крајње неоснован начин прихватио тезу да је ОХР легитиман законодавни орган, иако високи представник нема никакву законодавну улогу ни према Уставу БиХ, нити према било ком другом дијелу Дејтонског споразума. Уставни суд је такође прихватио успостављање бројних нових институција на нивоу БиХ које су очигледно у супротности са уставном подјелом надлежности између ентитета и институција БиХ.

D. ОХР, који је већ годинама извор дестабилизације, мора бити затворен

37. Већ годинама је више него очигледно - чак и бившим високим представницима - да је ОХР извор дестабилизације који озбиљно кочи политички развој БиХ. Присуство странца са диктаторским овлашћењима у БиХ озбиљно је нарушило политичку културу у земљи, умањујући дух компромиса неопходног за развој зреле демократије.

38. Бошњачке политичке странке у БиХ, свјесне да у ОХР-у имају поузданог савезника у погледу централизације, одбијају да уђу у искрен разговор са српским и хрватским политичким странкама, и истичу максималистичке ставове у нади да ће ОХР заобићи демократске процедуре и омогућити им да остваре своје циљеве — што се, нажалост, исувише често и дешава.

¹⁶ Канцеларија високог представника (ОХР), Наредба о спровођењу Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у апелацији Милорада Билбије и др. бр. АП-953/05, 23. март 2007. (курзив додат).

¹⁷ Joseph Marko, Five Years of Constitutional Jurisprudence in Bosnia and Herzegovina, European Diversity and Autonomy Papers (јули 2004), стр. 17 и 18 (курзив додат).

39. Карл Билт, први високи представник одавно позива на укидање ОХР-а. Као што је поновио 2023. године, „[ОХР] је дио проблема у Босни најмање десет година“.¹⁸ Истакао је и да нико на крају рата у БиХ није очекивао да ће ОХР постојати четврт вијека касније.¹⁹

40. Бивши високи представник Волфганг Петрич такође се већ дуго залаже за затварање ОХР-а, изјавивши да је високи представник данас „у сваком погледу дио проблема, а не рјешења“.²⁰ Оштро је критиковао његова „дубоко недемократска“ овлашћења.²¹ У интервјуу који је дао Н1, Петрич је рекао да је даље коришћење бонских овлашћења „матрица за катастрофу“.²² Такође је рекао да због „даљег постојања ОХР-а“, демократски процес у БиХ „не функционише“.²³

41. Још један бивши високи представник, Мирослав Лајчак, такође је савјетовао да међународна заједница у Босни и Херцеговини треба да буде присутна искључиво као страна која савјетује и посредује, а не као доносилац одлука.²⁴

42. Лидери у региону такође су препознали Шмитову погубну улогу. На примјер, говорећи о БиХ и неопходности унутрашњег договора без страног туторства, председник Хрватске Зоран Милановић изјавио је следеће: „Све друго, што вријеме више одмиче, постаје бесмислено“.²⁵

IV. Шмитова противправна и дестабилизујућа владавина

¹⁸ Michael Martens, *Der König von Bosnien-Herzegovina*, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 26. фебруар 2023.

¹⁹ *Id.*

²⁰ *Id.*

²¹ *Id.*

²² Есмир Милавић, *Wolfgang Petritsch: Bosnia and Herzegovina needs a radical turning point*, Н1, 28 Мар. 2023.

²³ *Id.*

²⁴ Лајчак: Један народ не може бити прегласан, РТРС, 16. септембар 2019.

²⁵ *Croatia's Milanovic in Livno: Peace in BiH must come without foreign tutelage*, Н1, 23. април 2025.

А. Шмитово непромишљено несналажење нарочито је штетно за БиХ, а Република Српска с правом не прихвата да се његове незаконите одлуке сматрају законом

43. Тренутни, нелегитимни носилац функције високог представника нанио је посебну штету политичком развоју Босне и Херцеговине, изазивајући кризе једну за другом својим непромишљеним одлукама. Шмит је био необјашњив избор за високог представника, с обзиром на недостатак дипломатског искуства и политичку каријеру о којој постоје подијељена мишљења. Он је контроверзна личност чак и у својој матичној држави, дијелом и због наклоности према нацистичким ратним „јунацима“. Шмит је вјерни члан *Kameradenkreises der Gebirgstruppe* (Круга другова брдских снага), организације која често одаје почаст нацистичким „херојима“ другог свјетског рата. На челу те организације дуго је био генерал Вермахта Хуберт Ланц, који је на нирнбершком процесу осуђен на 12 година затвора због ратних злочина почињених на Балкану. Ни *Kameradenkreis* ни Шмит никада се нису оградиле од дугогодишњег вође тог удружења.

44. На манифестацији *Kameradenkreises der Gebirgstruppe* 2007. године, Шмит је, заједно са нацистичким ратним злочинцем Јозефом Шенграбером и другим ветеранима нацистичког Вермахта, одао почаст палим војницима брдских јединица,²⁶ укључујући јединице које су починиле масакре у Југославији. Штавише, Шмит је током 2000-их улагао велике напоре да се рехабилитује Вернер Молдерс, нацистички пилот борбеног авиона, који је имао блиске везе са Херманом Герингом и који је одликован као „херој националсоцијализма“.²⁷

45. Шмитова изражена према дјеловању њемачких ратних јединица требало би да је, сама по себи, довољан разлог да му буде одузета било која улога у земљи којој су нацисти донијели тешка страдања. Осим тога, неправилности у раду на функцији министра пољопривреде у Њемачкој, због чега је јавно укорењен од стране канцеларке Ангеле Меркел,²⁸ јасно указују на недостатак промишљености, расуђивања и разложног одлучивања неопходних за обављање било које одговорне међународне функције.

46. Током свог бурног мандата у ОХР-у, Шмит је показао да није дорастао ни ионако ниским очекивањима. Михаел Мартенс из водећег њемачког дневника *Frankfurter Allgemeine Zeitung* пише: „Кристијан Шмит је погрешан човјек на погрешном мјесту у

²⁶ *Alle Jahre wieder in Mittenwald*, AG Friedensforschung (из Neues Deutschland, 3. мај 2008).

²⁷ Deutscher Bundestag Drucksache 16/6724, 10. октобар 2007.

²⁸ *Merkel scolds ally to shield coalition talks from weedkiller row*, Reuters, 28. новембар 2017.

погрешно вријеме“, додајући да „колонијалистичка структура као што је Канцеларија високог представника нема мјеста у модерној Европи“.

47. На примјер, колумниста највећег европског недјељника *Der Spiegel* Максимилијан Поп, након Шмитовог бијесног испада пред новинарима, пише сљедеће:

Колеричан наступ поново наводи на питање да ли је Шмит прави човјек за позицију врхунског дипломате. Истина је да треба укинути функцију високог представника. Недемократска је и неоколонијална. Представља увреду за народ Босне и Херцеговине”.²⁹

48. ОХР је, сматра Поп, „сада анахронизам”, а многи грађани БиХ „[Шмита] доживљавају као опасно мијешање у унутрашња питања”.³⁰

49. Политички лидери у региону препознали су Шмитову погубну улогу. На примјер, хрватски предсједник Зоран Милановић назвао је БиХ под Шмитом „трапавом, траљавом, неспособно вођеном колонијом“. Милановић каже: „Да би заштитио своју стражњицу и своју репутацију, промијенио је казнени закон према којему је оно што је Додик направио - казнено дјело. То се зове колонијална управа и то уништава земљу”.³¹

50. Од тренутка када је присвојио функцију високог представника, Шмит изазива кризе једну за другом. Након сваке такве кризе, он тврди да је управо постојање кризе доказ да је његова улога кључна за стабилност у Босни и Херцеговини. Представља се као рјешење проблема и нада се да нико неће примијетити да је управо он, у ствари, њихов извор. Укратко, Шмит није само неспретни дипломатски игнорант – он је политички пироман.

51. Шмит је још једном разбуктао кризу шокантном прокламацијом којом покушава да угуши двије владајуће странке у Републици Српској. Класичним актом политичке репресије, Шмит 24. априла 2025. године објављује одлуку са намјером да обустави све исплате буџетских средстава Савезу независних социјалдемократа (СНСД) и Уједињеној Српској. Овај потез представља бескрупулозан напад на демократију у БиХ јер овом политичком дискриминацијом двије странке оставља без средстава, а финансирање свих

²⁹ Maximilian Popp, *Wie ein Kolonialherr*, Der Spiegel, 18. август 2022.

³⁰ *Id.*

³¹ Милановић назвао БиХ „трапавом, траљавом, неспособно вођеном колонијом”, Al Jazeera, 12. август 2023.

осталих наставља. Будући да су буџетска средства главни извор прихода свих политичких странака у БиХ, Шмитов најновији едикт није ништа друго до покушај потпуног гашења двије политичке странке.

52. Буџетско финансирање политичких странака у БиХ уређено је Законом о финансирању политичких странака. Шмитов едикт је, наравно, супротан том закону, али се у њему наводи да: „Ова одлука има првенство у односу на било које неконзистентне одредбе било ког закона, прописа или акта, било постојећег, било будућег“.³² Овом се одлуком Шмит недвосмислено ставља изнад закона, с обзиром да каже да одредбе ове одлуке „не могу бити предмет преиспитивања од стране судова Босне и Херцеговине, нити судова њених ентитета, нити било којег другог тијела, те да се пред било којим судом ни у једном тренутку не може покренути поступак у вези с обавезама извршеним сагласно тим одредбама”³³ Одлуком се, уз друге захтјеве, намеће и проблематична обавеза извјештавања те приватним банкама и њиховим запосленима чак пријети „санкцијама“.

53. Посезањем за присвојеним диктаторским овлашћењима Шмит отворено покушава да уништи двије водеће политичке странке зато што одбијају да признају његово самопрокламовано право да управља БиХ као необуздани деспот. Потискивање политичких странака које мисле другачије одувјек је било обиљежје диктаторских режима, тако да не треба да изненађује да Шмит користи управо овакве репресивне мјере. Међутим, његов најновији напад на демократију у БиХ само ће додатно учврстити ријешеност Републике Српске да брани демократски уставни поредак БиХ и одупре се Шмитовој аутократској владавини.

54. Брука је настављати са фарсом гдје Шмит позира као легитиман високи представник; још је горе претварати се да је актуелна политичка криза у БиХ резултат поступака председника Додика – који је већ дуги низ година једна од кључних политичких личности у земљи – а не провокативног и непромишљеног понашања Кристијана Шмита, који нескривено покушава да председника Додика пошаље у затвор.

В. Шмитова тврдња да је високи представник представља изругивање владавини права

³² ОХР, Одлука којом се обустављају све исплате буџетских средстава у сврху финансирања политичких странака за Савез независних социјалдемократ (СНСД) и Уједињену Српску, 24. април 2025.

³³ *Id.*

55. Шмит се спрда међународним правом када тврди да обавља функцију високог представника. Није га предложила ниједна страна потписница, како то захтијева Анекс 10. Дејтоноског споразума, нити је именован иједним међународним инструментом или актом било које међународне институције. Једноставно не постоји никакав основ за такво присвајање наведене функције.

56. Шмит тврди да га је на ту функцију прописно именовао Управни одбор Савјета за спровођење мира (ПИК); међутим, ПИК је тек провизорно самоименована група земаља и организација без повеле, без основа у било ком уговору, без овлашћења било које међународне институције, без формалних подзаконских аката или пословника, и генерално нема никакав правни субјективитет нити овлашћења. Како је потврдио и Европски суд за људска права, ПИК је тек , „неформална група држава”.³⁴

57. Скуп земаља као што је ПИК не може сам себи дати овлашћења са правном снагом. Самоименовани Управни одбор Савјета за спровођење мира не може измислити право да именује високог представника тек тако – такво овлашћење мора доћи однекуд и мора почивати на праву. Једини могући извори овлашћења за именовање високог представника су Дејтонски споразум и Савјет безбједности УН. Таква овлашћења ПИК-у нису дали ни Дејтонски споразум нити Савјет безбједности УН. Уз то, ПИК се практично сâм угасио пошто се није састао од маја 2000. године. Слиједом тога, више се не може сматрати да његов Управни одбор уопште постоји.

58. Заиста, не само да Дејтонски споразум ПИК-у не даје никакво овлашћење да именује високог представника, него га уопште не помиње нити разматра његово формирање. Анекс 10. Дејтонског споразума, једини легитиман извор законитог овлашћења високог представника, каже да „стране траже да се одреди високи представник, који се именује у складу са релевантним резолуцијама Савјета безбједности Уједињених нација . . .”.³⁵ Ни стране које су договором дефинисале позицију високог представника ни Савјет безбједности никада нису овластили Управни одбор Савјета за спровођење мира да именује Шмита, нити је Савјет безбједности одобрио његово именовање.

59. Уставни суд БиХ потврдио је да именовање високог представника мора да одобри Савјет безбједности УН-а. У одлуци из 2006. године, Уставни суд каже: „Високог

³⁴ *Берић против Босне и Херцеговине*, Европски суд за људска права, Одлука од 16. октобра 2007. у пасусу 26.

³⁵ Споразум о цивилној имплементацији мировног споразума, Анекс 10, чл. I(2).

представника именује Савјет за спровођење мира, а његово именовање потврђује Савјет безбједности Уједињених нација, који је ратификовао и Дејтонски мировни споразум и распоређивање међународних трупа у Босни и Херцеговини”.³⁶

60. Наводно Шмитово именовање од стране Управног одбора Савјета за спровођење мира на нивоу амбасадора у БиХ, мијешајући се у унутрашња питања БиХ супротно Бечкој конвенцији о дипломатским односима сматрају да имају правно овлашћење да именују новог високог представника и да да их у томе нико не може спријечити. Њихове изјаве и поступци поткријеplени су само пријетњама силом, а не образложеним правним аргументима.

61. Уколико и све док Савјет безбједности УН не одобри именовање новог високог представника, то мјесто остаје упражњено. Штавише, чак и да је Шмит легитимно именован, владавина права налаже да поштује границе правног мандата своје канцеларије према Дејтону, који не предвиђа никаква овлашћења да доноси обавезујуће одлуке. Диктаторски поступци који долазе од Шмита немају ни најмањи основ у погледу легитимности, па стога не завређују никакво уважавање или поштовање

V. Република Српска дјелује у циљу очувања Дејтонског споразума

62. Органи власти Републике Српске су на покушај противправних настојања да се предсједник Додик осуди на затворску казну и свргне са власти одговорили настојањем да врате надлежности које су Републици Српској одузете супротно Уставу БиХ, често путем незаконитих одлука и притисака од стране високих представника. Република Српска у потпуности поштује Дејтонски мировни споразум и Устав БиХ као његов саставни дио, и само настоји да врати своје уставне надлежности тамо гдје их Устав БиХ јасно додјелује ентитетима, а не институцијама на нивоу БиХ. Враћање надлежности у складу са Уставом БиХ ни на који начин не доводи у питање суверенитет, територијални интегритет или уставни поредак Босне и Херцеговине. Напротив, афирмише и штити јасне одредбе Устава БиХ.

63. Република Српска изражава пуну спремност да приступи искреним разговорима са партнерима у БиХ ради окончања кризе изазване Шмитовим репресивним поступцима. Вјерујемо да једино одрживо рјешење актуелне кризе подразумијева укидање Шмитових незаконитих одлука и поништавање њихових правних посљедица и штетних ефеката. Поништавањем тих одлука, као и кривичних поступака заснованих на њима, створили би

³⁶ Уставни суд БиХ, предмет АП-935/05 (2006), пар. 46

се услови за суштински дијалог о рјешавању свих кључних питања, са циљем обнављања суверенитета и функционалности земље, у потпуној сагласности са Уставом БиХ.

64. Република Српска је чврсто определијелена за мир, подржава Дејтонски споразум и, штавише, захтијева његово поштовање. Нада се да ће криза у БиХ ускоро бити ријешена уз подршку партнера Босне и Херцеговине из међународне заједнице.

VI. Република Српска је определијелена за пут БиХ у Европску унију

65. Република Српска остаје определијелена за европске интеграције БиХ. Ову посвећеност најбоље потврђује чињеница да је Република Српска једини ниво власти у БиХ који, почев од 2009. године, систематично усклађује своје законодавство са правном тековином Европске уније (*acquis*).

66. Европске интеграције БиХ, нажалост, и даље су блокиране због постојања међународног намјесника који влада одлукама – за које и сама Европска унија признаје да је неспојиво са суверенитетом БиХ, а самим тим и кретањем земље ка чланству у ЕУ. У свом Мишљењу о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ, ЕУ признаје да даљи рад високог представника са широким аутократским овлашћењима спутава напредак БиХ на путу европских интеграција. У погледу високог представника, у Мишљењу ЕУ каже се следеће: „Тако интензиван међународни надзор је, у начелу, неспојив са суверенитетом Босне и Херцеговине, па стога и са чланством у ЕУ”.³⁷

67. Бивши високи представници јасно су указали да даље постојање ОХР-а подрива напредак БиХ на путу ка Европској унији. О ОХР-у бивши високи представник Волфганг Петрич каже: „То неће функционисати и не можете ући у Европску унију са таквим господаром који ће доносити те одлуке”.³⁸ „Свака Шмитова одлука”, каже Петрич, „удаљава Босну и Херцеговину – гура је од Европске уније”.³⁹ У интервјуу из 2023. године истиче: „Моја кључна поента је: ако не престану све вањске интервенције, неће бити европске будућности за Босну и Херцеговину.”⁴⁰

³⁷ Мишљење Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији, 29. мај 2019, стр. 7.

³⁸ *Petritsch tells N1 – BiH can't go on if High Rep will make all decisions*, N1, 9. мај 2023.

³⁹ *Id.*

⁴⁰ *Id.*

68. Слично томе, као што је бивши високи представник Карл Билт написао, „континуирано присуство ОХР-а у својству старатеља Дејтона често разводњава утицај дјеловања ЕУ”.⁴¹ Констатује да је [ОХР] „од дијела рјешења постао дио проблема”.⁴²

69. Напредак БиХ ка чланству у ЕУ додатно је блокиран опструкцијом бошњачких политичких странака у погледу спровођења реформе којом би се стране судије у Уставном суду БиХ замијениле држављанима БиХ — реформе која је једна од 14 „кључних приоритета“ које је Европска унија поставила за БиХ. Највеће српске и хрватске странке у БиХ снажно се залажу да стране судије у Уставном суду БиХ буду замијењене држављанима БиХ, те су и предложиле закон у том смислу. Међутим, бошњачке странке одбијају чак и да тај приједлог узму у разматрање, чиме су стале на пут и пуном суверенитету и напретку БиХ ка чланству у ЕУ.

70. Напредак Босне и Херцеговине ка чланству у ЕУ додатно кочи бошњачка СДА, која опструише усвајање Реформског програма неопходног за исплату средстава из Плана раста ЕУ за Западни Балкан. Ниво БиХ, оба ентитета и шест од десет кантона ФБиХ већ су дали сагласност на Реформски програм, али четири кантона под контролом СДА блокирају његову примјену.

71. Република Српска наставиће да се залаже за напредак БиХ ка чланству у ЕУ, уз инсистирање на поштовању дејтонске структуре БиХ.

VII. Бошњачке политичке странке одбијају да поштују Дејтонски споразум и одбацују унутрашњи дијалог, игноришући ставове Савјета безбједности

72. Федерална и консоцијативна структура БиХ, загарантована Дејтонским споразумом, одиграла је кључну улогу у очувању мира у БиХ од потписивања споразума до данас. Међутим, успјех БиХ није могућ све док водеће политичке странке које представљају најбројнији од три конститутивна народа — Бошњаке — показују потпуно непоштовање уставног поретка БиХ и активно раде на његовом подривању. Политике бошњачке супремације које ове странке спроводе игноришу чињеницу да БиХ чине три конститутивна народа који према Уставу имају једнака права.

⁴¹ Carl Bildt, *Bosnia to war, to Dayton, and to its slow peace*, European Council on Foreign Relations, 28. јануар 2021.

73. Водеће бошњачке политичке странке спремно сарађују са ОХР-ом и Уставним судом БиХ на подривању федералне структуре БиХ. Иако су ентитети, како је раније објашњено, већ изгубили многе уставом загарантоване надлежности, бошњачке странке ни са тим нису задовољне. Неке чак отворено заговарају потпуно укидање ентитета.

74. Бошњачке странке показале су потпуно непоштовање према консоцијативним механизмима из Устава, попут изричите одредбе којом се вођење спољне политике повјерава искључиво Предсједништву БиХ, које чине један Бошњак, један Србин и један Хрват. Бошњачки министар спољних послова БиХ Елмедин Конаковић грубо игнорише ову уставну одредбу и води спољну политику која искључиво одражава интересе бошњачког народа. У априлу 2025. године, Конаковић је чак затражио од ЕУФОР-а да пружи помоћ у хапшењу предсједника Републике Српске Милорада Додика, иако је знао да Предсједништво БиХ никада не би подржало такав потез. Исто тако, једнострано је покушао да издејствује да Министарство спољних послова БиХ ангажује агенцију која би код Владе САД лобирала за бошњачке интересе, при чему о том уговору није обавијестио ни Предсједништво БиХ нит предсједавајућег Савјета министара.

75. Бошњачки и хрватски чланови Предсједништва БиХ, гдје обојица заступају интересе бошњачких странака, отворено воде политику бошњачке супремације, игноришући уставну обавезу да спољну политику утврђује Предсједништво као цјелина.

76. Бошњачке политичке странке до сада су потпуно одбиле све позиве званичника Републике Српске на разговор у циљу рјешавања тренутне кризе у БиХ. Уколико бошњачке странке заиста желе да БиХ успије, морају почети да поштују федералну и консоцијативну структуру БиХ договорену у Дејтону и започну искрен и конструктиван дијалог са Републиком Српском, у складу са недавним саопштењем Савјета безбједности.

VIII. Федерална и консоцијативна структура Босне и Херцеговине од суштинског је значаја за европску безбједност

77. Као што је Република Српска објаснила и у претходним извјештајима, у БиХ постоје моћне политичке снаге које су наклоњене дихадизму. Највећа бошњачка политичка странка је изразито исламистичке оријентације. У манифесту ове странке, *Исламској декларацији*, чији је аутор њен оснивач Алија Изетбеговић, каже се: „Нема мира ни коегзистенције између исламске вјере и неисламских друштвених и политичких институција”.⁴³ Даље се каже да „исламски покрет треба и може прићи преузимању власти чим је морално и бројно

⁴³ АЛИЈА ИЗЕТБЕГОВИЋ, ИСЛАМСКА ДЕКЛАРАЦИЈА, стр. 30.

толико снажан да може не само срушити постојећу неисламску, него и изградити нову исламску власт“.⁴⁴

78. Федерални и консоцијативни поредак, објашњен изнад, јача европску и глобалну безбједност тако што спречава потпуну доминацију исламистичке политике у БиХ. Устав БиХ садржи одредбе које ограничавају моћ и обезбјеђују заступање интереса два аутономна ентитета и три конститутивна народа у БиХ. Овај систем, поред тога што чува мир и стабилност међу народима у БиХ, штити безбједност БиХ и Европе тиме што онемогућава концентрацију потпуне моћи у рукама било које радикалне странке, исламистичке или неке друге. Будући да Бошњаци чине већину становништва Босне и Херцеговине, неуставна централизација државе резултира концентрацијом власти у рукама бошњачких политичких странака, укључујући и оне са исламистичком оријентацијом.

79. Република Српска има снажне односе са европским безбједносним агенцијама и остварује блиску сарадњу с њима преко EUROJUST-а. Овог мјесеца, на примјер, Министарство унутрашњих послова Републике Српске учествовало је у успјешној међународној акцији посредством EUROJUST-а, која је резултирала разбијањем велике мреже кријумчара оружја.⁴⁵

80. Република Српска такође ужива блиску сарадњу са америчком војском и другим агенцијама Сједињених Америчких Држава у области безбједности, обавјештајног рада, борбе против високотехнолошког криминала и тероризма — сарадњу какву нема ни са једном другом великом силом. Америчко војно особље је већ дужи низ година присутно у Републици Српској и обучава њене полицијске снаге те учествује у заједничким вјежбама у оквиру антитерористичких иницијатива; Пентагон може потврдити висок ниво сарадње између персонала Републике Српске и Сједињених Америчких Држава на овим иницијативама. Слично томе, амерички обавјештајни тим може потврдити снажну и континуирану сарадњу између Републике Српске и Централне обавјештајне агенције САД. Република Српска је остварила сличан вид сарадње и са бројним другим државама чланицама НАТО-а и Европске уније.

81. Упркос овој тијесној сарадњи, администрација председника Сједињених Америчких Држава Џозефа Бајдена учинила је све што је могла да Републику Српску представи као противника, водећи крајње контрапродуктивну политику санкционисања сваког званичника Републике Српске који се усудио да стане у одбрану права Републике

⁴⁴ *Id.* стр. 56.

⁴⁵ *Arms traffickers arrested in international operation*, EUROJUST, 11. април 2025.

Српске у оквиру уставног уређења БиХ и права грађана БиХ да управљају сопственом земљом. Бајденова администрација такође је чинила све да Републику Српску искључи из приступа кључним изворима међународног финансирања, чиме јој је нанесена озбиљна економска штета.

82. Уз то, Бајденова администрација није препознала кључни значај уставне структуре БиХ. На несхватљив начин, усвојила је политику даљег подривања уставне структуре БиХ у корист централизованог и система у ком влада већина, у ком би Срби и Хрвати били додатно маргинализовани, а бошњачке странке — а потенцијално и странке са исламистичким опредјељењем — преузеле сву власт. Република Српска изражава наду да ће администрација предсједника Доналда Трампа одбацити контрапродуктивне политике Бајденове администрације у односу на БиХ и подржати Дејтонски споразум. Република Српска такође изражава наду да ће и друге земље препознати штетност и контрапродуктивност санкција.

83. Република Српска поздравља ову прилику да обнови партнерски однос са Сједињеним Америчким Државама, као и да унаприједи односе са осталим чланицама међународне заједнице.

IX. Закључак

84. Партнери БиХ из међународне заједнице треба да подрже досљедну примјену Дејтонског споразума, укључујући јасно прописана ограничења мандата високог представника и федералну и консоцијативну структуру БиХ. Поред тога, партнери БиХ треба да подрже конструктиван дијалог водећих политичких странака у БиХ са циљем превазилажења постојеће кризе.

85. Упркос актуелној политичкој кризи, Република Српска вјерује да БиХ и даље има шансу да успије, уколико сви актери, и у БиХ и ван ње, буду поштовали Дејтонски споразум. Први корак ка том циљу је да водећи политичари у БиХ сједну и разговарају директно, умјесто да размјењују салве све запаљивије реторике. Република Српска је спремна за озбиљне преговоре са партнерима у БиХ и изражава наду да ће се они ускоро укључити у те разговоре у интересу БиХ и свих њених грађана.

Подривање Устава од стране Уставног суда БиХ

Умјесто да извршава своју обавезу заштите Устава БиХ, већина у Уставном суду БиХ беспоговорно подржава противправну владавину ОХР-а путем одлука и потврђује очигледно неуставну централизацију Босне и Херцеговине.

Устав БиХ садржи јединствену одредбу, замишљену као прелазну мјеру у трајању од пет година, којом се три од укупно девет мјеста у Уставном суду БиХ резервишу за стране судије. Те стране судије именује предсједник Европског суда за људска права, без обавезе прибављања одобрења било које институције БиХ.

Главни разлог за привремено резервисање мјеста у Уставном суду БиХ за стране судије био је да се Суду обезбиједи три неутрална члана која би била изван националних политика у БиХ. Међутим, у пракси, тројица страних судија формирају блок са двојицом бошњачких судија и често прегласавају већину коју чине судије држављани БиХ. Како пише *Balkan Insight*, „три гласа страних судија, заједно са гласовима два Бошњака, често су била одлучујућа, при чему су прегласавана двојица судија из реда Срба и двојица судија из реда Хрвата“.¹

У једном чланку из 2019. године, који се бави студијом о улози страних судија у Уставном суду БиХ, Др Алекс Шварц закључује: „Није могуће ослонити се на стране судије као контратежу етно-националним подјелама у Суду. У ствари, њихова позиција у односу на домаће судије говори да је вјероватније да ће превагнати на страну бошњачког крила Суда“.²

Устав предвиђа замјену страних судија држављанима БиХ усвајањем закона, али бошњачке политичке странке, свјесне да су стране судије њихови поуздани савезници, блокирају све такве иницијативе. ЕУ је замјену страних судија навела као један од кључних приоритета за европске интеграције БиХ, али бошњачке странке одбијају чак и да размотре ову реформу.

¹ Rodolfo Toe, *Bosnian Croats, Serbs Unite Against Foreign Judges*, *Balkan Insight*, 2. децембар 2015.

² Alex Schwartz, *International Judges on Constitutional Courts: Cautionary Evidence from Post-Conflict Bosnia*, 44 *Law & Social Inquiry* 1, 7 (фебруар 2019) (курзив додат).

Стране судије, умјесто да доносе самосталан суд, показују су потпуну потчињеност ОХР-у. Један бивши страни судија Уставног суда чак је и признао да постоји „прећутан договор између Суда и високог представника да Суд . . . увијек потврђује меритум његових закона”.

Анализом одлука Уставног суда БиХ у којима су стране судије имале пресудну улогу др Шварц је установио да је „попустљив приступ ревизији поступака високог представника” био толико снисходљив да су судије прибјежавале „упитном правном резонувању” како би те законе потврдиле.³

ОХР је обезбиједио подаништво Уставног суда БиХ на неколико начина. На примјер, једном је једнострано избацио из Суда двојицу именованих судија из Републике Српске,⁴ пославши тако језиву поруку другим судијама. Међутим, најотвореније уплитање у рад Уставног суда БиХ била је његова одлука из 2006. године, која је и даље на снази, а којом је поништио једну одлуку Суда и забранио све поступке пред Уставним и било којим другим судом којима се „на било који начин доводи у питање једна или више одлука високог представника”.⁵ Суд је кротко прихватио ОХР-ову противправну одлуку без жалбе, чиме је пристао на доминацију високог представника и очигледно неуставан статус ОХР-а као крајњег тумача Устава БиХ.

Судијска већина Уставног Суда БиХ већ дуже вријеме текст устава подређује централизацији БиХ као политичком циљу. Један бивши судија овог суда признао је да је текст Устава „извор инспирације, а не детерминирајући фактор” за доношење одлука.⁶

Суд редовно поступа противправно касавећи јасно значење Устава, како то с поносом признаје његово особље. Недим Адемовић, бивши шеф кабинета председника Уставног суда изјављује да је „уставноправни развој био искључиво посљедица међународног

³ Schwartz стр. 23.

⁴ Одлука о поништењу именовања двојице судија из Републике Српске у Уставни суд БиХ, 16. септембар 2002.

⁵ Канцеларија високог представника (ОХР), Наредба о спровођењу Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у апелацији Милорада Билбије и др. бр. АП-953/05, 23. март 2007. (курзив додат).

⁶ Недим Куленовић, [Суд као креатор политика?: Улога и ефекти Уставног суда БиХ у демократској транзицији и консолидацији](#), Аналитика Центар за друштвена истраживања (2016) (“Аналитикина студија”), стр. 26.

интервенционизма”.⁷ Похвалио се да је „Уставни суд БиХ једна од најуспјешнијих институција и пројеката у БиХ. Уставни суд БиХ дао је легитимитет многим наметнутим законима, успостављао је баланс између суверенитета БиХ и међународне управе”.⁸ Адемовић ту није у праву. Противправне одлуке Суда не дају легитимитет поступцима високог представника, него управо тешко нарушавају властити легитимитет.

Страна већина у Уставном суду БиХ потпуно је напустила своју обавезу да штити демократске уставне процедуре за доношење закона у БиХ, поступајући према одлукама високих представника као да су закони уредно усвојени од стране Парламентарне скупштине БиХ. Уставом БиХ успостављен је демократски систем у ком „све законодавне одлуке морају бити одобрене од стране оба дома” Парламентарне скупштине.⁹ Сходно томе, када је пред Уставним судом оспорено наметање закона од стране високог представника, Уставни суд БиХ је без потешкоћа требало да утврди да „закон“ који није усвојен у оба дома Парламентарне скупштине БиХ нема правну ваљаност. Међутим, без икаквог сврсисходног образложења, судијска већина каже да „овлашћења” високог представника „нису подложна контроли Уставног суда”.¹⁰ Како се у студији сарајевске *Аналитике* запажа, „Суд није испитивао правну основу коју је ВПБиХ навео као утемељење својих поступака, већ их је некритички прихватио”.¹¹

Уставни суд БиХ чак и не разматра да ли наметање закона одлукама високог представника представља кршење људских права грађана БиХ према обавезујућим међународним уговорима који се, према Уставу БиХ, примјењују директно. Управо то и представља. Диктаторска владавина високог представника, на примјер, повређује право на слободне изборе гарантоване Протоколом 1. уз Европску конвенцију¹² и Међународни пакт о грађанским и политичким правима (ИЦЦПР),¹³ а оба инструмента садржана су у Уставу

⁷ Интервју са Надимом Адемовићем, Ослобођење, 24. април 2010.

⁸ *Id.*

⁹ Устав БиХ, чл. IV(3)(ц)

¹⁰ Уставни суд БиХ, предмет У-9/00, Одлука, параграф 5.

¹¹ Аналитикина студија, стр. 36.

¹² Протокол број 1, Европска конвенција о људским правима, чл. 3.

¹³ Међународни пакт о грађанским и политичким правима, чл. 25.

БиХ.¹⁴ Коментаришући присвојена овлашћења високог представника да доноси законе путем одлуке, Венецијанска комисија констатује: „Члан 3. (првог) Протокола уз [Европску конвенцију о људским правима] налаже да грађани бирају законодавца, а то право лишено је садржаја уколико законе доноси неко друго тијело”.¹⁵

Судије странци, заједно са бошњачким судијама, поуздано потврђују и противуставну централизацију БиХ коју спроводи ОХР. Анализа др Шварца такође показује очигледну пристрасност страних судија у прилог централизацији БиХ. Др Шварц утврђује да тројица страних судија чине „централистичко крило” са двојицом бошњачких судија. Др Шварц одбија могућност да текст Устава БиХ објашњава „централистичке тенденције страних судија”.

Не може се оспорити да текст Устава указује на крајње децентрализовану структуру. Подјела власти је таква да се већина надлежности у пољу законодавства и управе налази у искључивој надлежности ентитета (видјети члан III). Надаље, у неколико најважнијих одлука Суд развија или их заснива на доктрини која има мало експлицитног упоришта у стварном тексту . . .¹⁶

Један од кључних примјера оваквих преломних одлука јесте одлука Уставног суда БиХ донесена већином гласова (5 према 4), којом је подржано оснивање Суда БиХ од стране високог представника, упркос очигледној неуставности тог суда. Када је наметнути закон оспорен пред Уставним судом БиХ, четворица од шест судија из БиХ с правом су утврдили да је закон неуставан. Закон је подржан зато што су тројица страних судија гласала као блок са двојицом бошњачких судија и тако заштитили ту креацију високог представника. Као што је претходно објашњено, само постојање Суда БиХ очигледно крши уставну подјелу надлежности између институција БиХ и ентитета.

У члану III(3)(а) Устава Босне и Херцеговине каже се: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом *изричито* дата институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима”.¹⁷ Судијска већина није се ни потрудила да изнесе тврдњу да је

¹⁴ Устав БиХ, чл. II(4) и (7), Анекс I.

¹⁵ Мишљење Венецијанске комисије из 2005. године, пар. 88.

¹⁶ *Id.*, стр. 17 (курзив додат).

¹⁷ Курзив додат.

институцијама на нивоу БиХ Уставом изричито додијељена надлежност за оснивање Суда БиХ, него је једноставно признала да Суд БиХ није „предвиђен Уставом Босне и Херцеговине“.¹⁸ Да би ипак оправдала оснивање Суда БиХ, судијска већина занемарује недвосмислену одредбу да надлежности на нивоу БиХ буду изричито дате и почиње да трага за конклюдентном надлежношћу нивоа БиХ за оснивање тог суда. Став судијске већине да постоји имплицитно овлашћење на формирање Суда БиХ почива, у основи, на схватању да је Устав БиХ *требало* да предвиди формирање тог суда, без обзира што није.

Позивајући се на одлуку Уставног суда којом је подржано оснивање Суда БиХ, заједно са другим одлукама којима су прихваћене творевине високог представника, др Шварц каже:

Ови предмети су ОХР-у били веома битни пошто су представљали пријетњу суштинском елементу плана међународне заједнице у Босни: консолидацији моћи централне државе. Да је Суд успио да омете овај план, високи представник могао је релевантне одлуке и поништити, чиме би подрио ауторитет Суда за друге битке које је лакше добити.¹⁹

Какви год били разлози судијске већине да подржи очигледно неуставне акте високог представника, последица је подривање Устава БиХ и лишавање легитимности управо самог Уставног суда.

Уставни суд је додатно урушио владавину права и сопствени легитимитет кршењем одредби Устава БиХ које се односе на сâм Уставни суд. Уставом је прописано да се прије именовања страних судија морају обавити консултације са Предсједништвом БиХ, али таквих консултација није било у случају тројице страних судија који тренутно обављају ту дужност.

Уз то, тренутни састав Уставног суда, који сада има само седам судија, представља повреду изричите уставне одредбе којом је прописано да Суд „има девет чланова”, при чему та одредба не предвиђа било какве изузетке. Све одлуке донесене без испуњења уставне обавезе да Суд има девет судија ништавне су и правно необавезујуће.

¹⁸ Уставни суд БиХ, предмет У-26/01, Одлука, параграф 26.

¹⁹ Schwartz, стр. 21-22.

Уставни суд дозвољава и да у доношењу одлука учествује судија којем је мандат истекао. Устав предвиђа да судије Уставног суда остају „у служби до доби од 70 година, осим ако не поднесу оставку или не буду с разлогом смијењени консензусом осталих судија тог суда”.²⁰ Устав не допушта никакве изузетке од изричите одредбе да мандат судије Уставног суда престаје када судија наврши 70 година живота. Упркос овој јасној уставној одредби, већина у Уставном суду је прошле године усвојила измјену Пословника Суда којом се судијама омогућава да остану на функцији и након навршене 70. године живота, чиме се отворено крши изричит текст Устава.²¹

Дана 10. новембра, Сеада Палаврић, која је била судија Уставног суда, навршила је 70 година, чиме је, у складу са Уставом БиХ, њен мандат судије престао. Ипак, од дана када је навршила 70 година, Сеада Палаврић – која је, према одредбама Устава, сада обичан грађанин – наставља да учествује у доношењу одлука Уставног суда, поступајући као да је и даље судија. Ниједан члан Суда није истакао приговор због овог очигледног кршења Устава, чиме је настављена пракса Уставног суда да игнорише нарушавање јасних уставних одредби.

Ако БиХ жели да успије, сви кључни актери морају поштовати сам текст Устава БиХ, укључујући његове захтјеве у вези са демократским доношењем закона, као и федералну и консоцијативну структуру државе. То се нарочито односи на суд ком је повјерена обавеза да те одредбе штити.

²⁰ Устав БиХ, чл. VI(1)(ц).

²¹ Одлука о измјенама Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, коју је потписала Валерија Галић, предсједница Уставног суда, 30. маја 2024. године.